

Клюшнікова Т.А.

асистент,

*Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя*

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ ФР. ФРЕБЕЛЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НАЦІОНАЛЬНОГО СУСПІЛЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Теорія та практика дошкільної освіти в Україні з кінця ХХ століття до сьогодні позначена суттєвими змінами, новими пріоритетами, закріпленими в законодавчих актах. Реформування у ланці дошкільної освіти спрямовані на розбудову національного суспільного дошкільного виховання. Важливу роль у цьому процесі може відіграти вивчення та застосування у практиці сучасної дошкільної освіти історико-педагогічного досвіду – використання педагогічних ідей Фр. Фребеля у реалізації завдань національного дошкільного виховання в період Української Народної Республіки (березень 1917-січень 1919 рр.).

Аналіз стану наукової розробки використання педагогічних ідей Фр. Фребеля у теорії та практиці суспільного дошкільного виховання в Україні у визначений нами період, дозволяє зробити висновок про те, що сучасними науковцями досліджені різні аспекти визначеної проблеми. Основними напрямками досліджень є використання окремих ідей Фр. Фребеля у теорії і практиці суспільного дошкільного виховання та професійній освіті: підготовка вихователів дітей дошкільного віку (І.Г. Улюкаєва), розвиток ідей діяльнісного підходу у суспільному дошкільному вихованні (А.Д. Січкара), використання ручної праці на заняттях в дитячих садках (Т.Л. Єськова).

Проте у педагогічній літературі відсутнє цілісне дослідження педагогічних ідей Фр. Фребеля та особливостей їх використання у реалізації завдань національного дошкільного виховання в період Української Народної Республіки (березень 1917-січень 1919 рр.).

Метою публікації є визначення особливостей використання педагогічних ідей Фр. Фребеля у теорії і практиці суспільного дошкільного виховання УНР (березень 1917-січень 1919 рр.).

Педагогічні ідеї Фр. Фребеля, їх практичне втілення у дитячих садах західноєвропейських країн вивчала вітчизняний педагог С.Ф. Русова. Вона була керівником відділів позашкільної освіти та дошкільного виховання при Міністерстві освіти Української республіки. Софія Федорівна виступала за втілення принципів демократизації і націоналізації навчально-виховного процесу дитячого садка. Шлях реалізації названих принципів вона вбачала у підготовці кадрів на

національному ґрунті. У квітні 1917 року при Фребелівському педагогічному інституті нею були організовані курси підготовки фахівців для роботи в українських і єврейських яслах, дитячих садках, притулках. Аналіз архівних матеріалів доводить, що значна частина програми була відведена на ознайомлення майбутніх фахівців дошкільної справи з педагогікою дитячого садка Фр. Фребеля у змісті дисциплін «Розвиток дошкільного виховання. Його методи і основні принципи», «Ручна праця», «Малювання, ліплення і вирізання» [4, а. 18]. За короткий термін С. Русовою була розроблена концепція українського дитячого садка, сутність якої була викладена у праці «Дошкільне виховання» (1918 р.). Характеризуючи стан суспільного дошкільного виховання в Україні 1917–1918 рр., вітчизняний педагог писала про застосування у педагогічному процесі дошкільних закладів «фребелівсько-монтесорівської системи вільного виховання», яка погано була пристосована до впровадження на національній основі [1, с. 62]. Виходячи зі змісту праці «Дошкільне виховання», можна стверджувати, що С.Ф. Русова вважала за необхідне ознайомлення майбутніх вихователів з педагогічною творчістю німецького педагога Фр. Фребеля, його ідеями з питань виховання дітей дошкільного віку.

Софія Федорівна ставить Фр. Фребеля, як одного з творців дошкільного виховання, поруч з Й. Песталоцці. Вона акцентує увагу вихователів дітей дошкільного віку на вченні Фр. Фребеля про «природні інстинкти» (діяльності, хліборобства і будівництва, мистецтва, знання, соціальний, релігійний), на розвиток яких повинно бути спрямоване виховання дитини.

Вітчизняний педагог вважала корисними та ефективними методичні ідеї Фр. Фребеля. Вона радить використовувати у навчально-виховному процесі національного дитячого садка фребелівський метод «центральної ідеї», за допомогою якого зміст навчання групувати у системи, відповідно ускладнюючи і збагачуючи їх. За таких умов дитина буде володіти системою знань, а не фрагментарними уявленнями [1, с. 122].

Надаючи великого значення сенсорному вихованню дітей у сприйманні дитиною навколишньої дійсності, С.Ф. Русова звертає увагу майбутніх вихователів на розвиток зору, слуху, вказує на сприймання предметів через дотик. «Щоб розбиратись у сприйманнях м'якого і шорсткого та твердого, треба додержуватись методу Фребеля – методу протилежності» [2, с. 234].

Також С.Ф. Русова виокремлює у виховній системі німецького педагога метод дисциплінування дитячої думки шляхом розкладання цілого на частини, йдучи від близького до далекого, від знайомого користь фребелівських методів, педагог застерігає від надмірного захоплення ними і доведення їх до крайніх меж. «Не треба

переборщувати» і доходити до схоластики, «яка не має нічого спільного із жвавою дитячою психологією» [1, с. 118-119].

Слідуючи за фребелівською педагогікою, важливою складовою навчально-виховного процесу в національному дитячому садку Софія Федорівна вважала працю. Вітчизняний педагог виступає проти роботи дітей з дрібним фребелівським матеріалом (бісером, горохом), не рекомендує використовувати у дитячому садку такі види фребелівських робіт як виколювання і вишивання. Названі види ручної праці вимагають дрібних рухів руки і напруження зору, які у дошкільників ще слабо розвинені, що шкодить фізичному і психічному здоров'ю дитини. Вважала, що корисною буде ручна праця дітей з глиною (ліплення), папером (вирізання), з соломною (плетіння) та ін. [2].

Як і Фр. Фребель, Софія Федорівна вважала гру основним методом у навчанні і вихованні дітей дошкільного віку. Вітчизняний педагог рекомендувала вихователям організовувати ігрову діяльність дітей таким чином, щоб в ній, крім наслідування, залишалось місце для творчості дитини. На її думку, поєднання у грі процесів наслідування і творчості, веде до розвитку в дитини бажання пізнання («зацікавленості»), а отже пізнавальної діяльності. На наше переконання, ця думка С.Ф. Русової співзвучна з ідеєю розвивального навчання німецького педагога.

У фізичному вихованні великого значення С.Ф. Русова надавала рухливим іграм на свіжому повітрі. Вона звертала увагу вихователів на те, що фребелівські ігри вимагають прямостоячого положення тіла дитини, «бракує різноманітності в рухах» [1, с. 80], тому їх потрібно доповнювати рухливими іграми М. Монтесорі, які дозволяють дітям лазити, перекидатися, підвішуватися на руках.

Архівні матеріали, з якими нам вдалося ознайомитися містять звіт про роботу першого українського зразкового садка товариства Дитяча Хата за 1917-1918 навчальний рік. В організації цього дитячого садка і практиці його роботи безпосередню участь брала С.Ф. Русова. Аналіз звіту показав, що вихователі за методичного керівництва Софії Федорівни старалися реалізувати «фребелівсько-монтесорівську систему вільного виховання» на національній основі, яку вона детально описує в праці «Дошкільне виховання». Незважаючи на сприяння С.Ф. Русової вихователі гостро відчували нестачу матеріалу та методичних посібників з ведення занять ручної праці, що становили основу навчально-виховного процесу фребелівського дитячого садка. У достатній кількості був матеріал (глина) для занять ліпленням та папір для малювання. Багато уваги вихователі приділяли такій фребелівській формі організації навчання дітей як екскурсії до об'єктів природи (ботанічний сад, зоологічний сад, річка Дніпро). У першому зразковому національному садку провадилася робота зі співпраці з батьками. Вихователі вивчали умови родинного виховання дитини. Керівник

закладу був переконаний, що тільки тісна співпраця з сім'єю, дасть бажаний результат у вихованні і навчанні дошкільників [3, а. 16-17], що є фребелівською ідеєю організації роботи дитячих садків.

Отже, аналіз праць С.Ф. Русової та архівних джерел свідчать про відчутний вплив педагогічних ідей Фр. Фребеля на теорію і практику суспільного дошкільного виховання в УНР. Розглянута проблема потребує більш глибокого вивчення та розгляду як педагогічних ідей Фр. Фребеля так і їх впливу на теорію і практику суспільного дошкільного виховання в Україні.

Список використаних джерел:

1. Русова С. Вибрані педагогічні твори / С. Русова.; упоряд., передм., коментарі, іменний та бібліографічний покажчики О.В. Проскура. – К.: Освіта, 1996. – 304 с.

2. Русова С. Вибрані педагогічні твори: У 2-х кн. / С. Русова.; за ред. Є.І. Коваленко; упоряд., передм., прим. Є.І. Коваленко, І.М. Пінчук. – К.: Либідь, 1997. – Кн. 1. – 272 с.

3. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України) Ф. 2201, Оп. 2, спр. 517. – Доповіді про організацію, розвиток і завдання дошкільного виховання. Протокол і звіт українського дитячого садка товариства «Дитяча хата» за 1917 -1918 рр. План діяльності інструктора українського дошкільного виховання з організації дитячих садків при Українському робітничому клубі в м. Києві (23 березня 1918 – 29 січня 1919) – 35 арк.

4. ЦДАВО України Ф.2581, Оп.1, спр.169. – Інформація відділу дошкільного виховання про лекції і їхні теми для робітників-дошкільників дошкільних установ в українському семінарі умі (15 січня 1919 – 17 квітня 1918) – 59 арк.

Лахмотова Ю.В.

аспірант,

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КНР

Англійська мова в КНР набуває все більше уваги з боку уряду. Незважаючи на те, що англійську мову в школах Китаю ввели ще в середині 80-х років, а офіційно її почали вивчати в початковій школі лише з 2001 року, її значущість зростає з кожним роком. Китайці вважають, що головним завданням у вивченні англійської мови –